

Posudek na disertační práci pro získání titulu Ph.D.

Veroniky BŘEČKOVÉ

Pojem románská literatura a podíl nakladatelů na formování literárního života ve frankofonním Švýcarsku ve 20. století

Praha 2007, FF UK, Ústav románských studií

Obor: románské literatury

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Aleš Pohorský, CSc.

145 s. + 9 s. příloh + 6 s. bibliografie + 2 s. českého a anglického shrnutí

Disertační práce Veroniky Břečkové je vůbec první studií věnovanou švýcarské literatuře, kterou obhajuje posluchač Ústavu románských studií FF UK. Za její hlavní klad tedy považují výběr dosud nezpracovaného tématu, jakož i snahu rozšířit naše „románská studia“ o nový frankofonní rozměr.

Během svých doktorských studií aspirantka získala možnost dlouhodobě pobývat ve Švýcarsku a spolupracovat tam s členy *Centra pro studium románské literatury* (Univerzita v Lausanne). Tato spolupráce i pečlivé bibliografické rešerše prováděné přímo na místě jsou na studii znát. Veronika Břečková viditelně získala velmi solidní přehled o vývoji švýcarské frankofonní literatury, pro niž sama – v souladu s tamějším územ – razí termín „románská“.

Úvod práce přináší jakýsi obecný vhled do frankofonie. Byť autorčina definice konceptu je poněkud problematická (v oficiálních dokumentech společenství se nehovoří ani o „úředním jazyku“ ani o „francouzštině jako druhém jazyku pro komunikaci“) a údaje zastaralé (proč užívat statistik z roku 1992, když aktuální jsou běžně k dispozici?), vztah mezi francouzskou literaturou a frankofonními literaturami je velmi výstižně ilustrován prostřednictvím vztahu centrum/periferie, což přináší dobrý základ pro následné zkoumání románské problematiky.

Snad jen otázka identity by mohla být pojednána jinak. Navržená „matematicko-filozofická“ definice i její sociologické rozvedení se mi zdají být příliš vágní a povrchní. (Při zkoumání dynamiky separace/integrace jednotlivců i celých etnických, národnostních či jazykových skupin lze vycházet z četné existující literatury. Pro naše „literární potřeby“ bych doporučovala například: Eric Landowski, *Présences de l'autre: essais de sociosémiotique II*, Paris, Presses universitaires de France, 1997).

V části 3. věnované stávajícím (velmi problematickým a protichůdným) definicím románské literatury bych také uvítala nějaký autorčin osobní komentář. Jak ona sama přesně vymezuje tento pojem, který nadále používá v celé své práci?

Stěžejní a zároveň nejzdařilejší částí disertace jsou oddíly 4. a 5. věnované institucionalizaci románské literatury ve 20. století a jednotlivým místním nakladatelům. Veronika Břečková v nich prokazuje doslova encyklopedické znalosti kontextu a smysl pro nejmenší detaily. Vzhledem k tomu, že podrobná data týkající se románských literárních kruhů nejsou v České republice nikde k dispozici, tato disertační práce se jistě stane vítaným zdrojem informací pro všechny studenty, kteří se v budoucnu zaměří na podobnou problematiku.

Autorčino pojetí literárních institucí ve smyslu sociologickém, tedy jako „společenských struktur a vazeb disponujících určitou autoritou v daném prostoru a čase“, podle mého názoru výborně vystihuje obecné zákonitosti románského kulturního světa, v němž se specifické okruhy spisovatelů soustřeďují kolem několika výrazných osobností místních nakladatelů.

Jiným nesporným kladem disertační práce Veroniky Břečkové je neobyčejná přehlednost a jasnost jejího členění do podkapitol mapujících jednotlivá témata a historická období. V případě, že bude čtenář ověřovat jakoukoli konkrétní informaci, nebude mít problém vyhledat si ji bez dlouhého listování.

Za pochvalnou zmínku stojí i závěrečné přílohy přinášející krátký přehled historických událostí nutných pro pochopení románského nakladatelského světa 20. století a stručný slovníček francouzsky píšících autorů.

Co se týče formální stránky práce, nelze než litovat, že tato faktograficky tak pečlivě zdokumentovaná studie viditelně neprošla ani základní jazykovou korekturou. Na každé stránce je minimálně jedna pravopisná či gramatická chyba, na každé druhé pak překlep. Následující výčet jistě není vyčerpávající, neboť nevychází z opakovaného čtení, nicméně i tak poskytuje základní přehled nejčastěji se opakujících problémů:

Překlepy:

- Str. 2: „Ve Švýcarsku se studium románské literatury se začalo začleňovat...“
„zachycující období do konce druhé světové války války“
- Str. 8: „... v následné diskuse o literatuře“
„Zároveň ale vvzval k hledání...“
- Str. 10: „mimoevropské frankofonních literatury přinášely odlišné kulturní tradice“
„V souvislosti s frankofonní částí Švýcarskou a touto literaturou...“
- Str. 12: „... a měla by byla přijímána francouzskou literaturou“
- Str. 15: „V *Deníku (Journal)* a který vedl“
- Str. 20: „vyšel v ve Francii“
- Str. 24: „Vlna feminismu a zasáhla Švýcarsko“
- Str. 28: „Chronologicky přístup“
„Ramuz se do Francie se vracel...“
- Str. 29: „nejsnažší možnost“
- Str. 30: „se s příchodem nové (Ramuzovy) generace, se jevilo...“
- Str. 36: „s problematikou... a jeho politickou dimenzí“
- Str. 37: „Na počátku 20. století jednalo o literární revue“
- Str. 39: „To bylo mimořádní příležitost“
- Str. 41: „spolupráce se komunistickým režimem“
- Str. 43: „je důležití samo psaní“
„Bertil Galland se ve spojení s románskou literaturou se stal“
- Str. 46: „Na konci 80. a na počátku 90. let přiblížením frankofonních literatur.“
- Str. 48: „o národní literatuře a národních autory“
- Str. 50: Poslední věta druhého odstavce obsahuje hned dva překlepy a jednu chybějící interpunkci. První věta následujícího odstavce zase nedává smysl.
- Str. 53: „měla vždy k Francii tradičně velmi blízký vztah“
- Str. 55: „vyučování francouzská literatura“
- Str. 56: „význam domácí produkce a a jeho zařazení...“
- Str. 57: „milníky, kteřá přiznaly potřebu“
- Str. 58: „... v univerzitním prostředí, nicméně. Nicméně, aby tato kapitola...“
„Románský literární svět si postupně vytvářela další literární instituce“
- Str. 62: „Nakladatelství *La Guilde du Livre* spolupracovali“
- Str. 65: „Její vznik inicioval roce 1950“
„Velkou změnu vnesli do stávajících cen nakladatel X a Y“
- Str. 66: „které se v v předcházejícím roce“
- Str. 67: Célinova slova
- Str. 72: Na konci stránky chybí tečka.
- Str. 78: „detailně zdokumentována pouze činnost nakladatelů pouze do roku 1920“
- Str. 80: „odejít Paříže“
- Str. 81: „První publikací... byla kombinací Ramuzových textů...“

- Str. 97: „Někdy přátelství mezi spisovatelem a nakladatelem spisovatele v tvorbě.“
 Str. 98: „díky své funkci“
 Str. 99: „Spojených státech“
 „ke koncepci románská literatura“
 „Po válce se francouzští spisovatelé se vrátili...“
 Str. 100: „vzniklo roce 1950“
 Str. 101: „života. novináře, literární kritiky.“
 Str. 102: „kantonu Bernu“
 Str. 105: „Ces Exau qui ne vont nulle part“
 Str. 120: „amerických“
 Str. 134: „v malých společnostech“
 Str. 145: „můžeme hovořit“

Chyby v interpunkci:

Jsou v podstatě dvojího druhu. Buď interpunkce chybí (jako v případě vložených vedlejších vět), nebo je naopak nadbytečná (podivné a ničím neospravedlnitelné čárky uprostřed významových celků).

- Str. 3: „... jak se utvářely literární instituce, a především jaký byl podíl nakladatelů...“
 Str. 4: „104 miliónů obyvatel planety, pro něž je francouzština mateřským jazykem, a 54 miliónů
 „...posiloval vztah jazykové závislosti a který umožňoval francouzskou hegemonii“
 Str. 6: „Přestože vznikly, podobně jako francouzsky psané literatury, na základě...“
 Str. 12: „aniž by tito autoři byli uváděni jako autoři románské a aniž...“
 „Hnutí, které odmítalo... bylo dostatečně exotickým...“
 „... která byla vydána jeho žáky až posmrtně,“
 Str. 17: „Je skutečně jazyk, kterým se vyjadřují švýcarští spisovatelé, natolik identický...“
 Str. 18: „přes jazykovou sounáležitost s francouzskou literární tradicí je zjednodušující“
 Str. 21: „helvetismus a v literatuře ostatně přetrvával...“
 „plní jednu z primárních funkcí a v estetickém sdělení je nositelem...“
 Str. 23: „a jejich literatur a pokud...“
 Str. 24: „stojí před velkým problémem, a to jak...“
 Str. 25: „deníku, eseji, románu a v poezii“
 Str. 29: „odmítnutí francouzské literatury ani o vytváření...“
 Str. 36: „Původní literární revue, vycházela...“
 Str. 41: „spisovatelé Jean-François Henri, André Peroy...“
 Str. 43: „Chessexem, si můžeme vyložit...“
 „ke všemu, co je románské,“
 Str. 45: „z řad učitelů, lékařů“
 Str. 46: „kritici Marcel Raymond“
 „jmen představitelů různých generací“
 Str. 50: „právník a spisovatel Philippe Monnier“
 Str. 56: „Marcel Raymond, který kromě této funkce, byl členem“
 Str. 59: „otázku, jakou hodnotu vlastně literární ceny mají, a cituje...“
 „surrealisté, kteří je považovali za maloměšťácké, nebo jako Sartre“

- Str. 72: „Na jedné straně je Georges Haldas, který..., a na straně druhé Alice Rivazová...“
 Str. 80: „Poté, co přestaly...“
 Str. 83: „v 60. letech je třeba“
 Str. 85: „literatur je možné nalézt“
 Str. 87: „a zároveň tím překročil hranice“

Stejné problémy s interpunkcí (v průměru 1-2 chyby na stránku) se objevují i v celém zbytku práce, nicméně z časových a prostorových důvodů je zde nepřepisují. V případě zájmu dám autorce nahlédnout do svých rukopisných poznámek, v nichž jsou veškeré údaje podrobně zaznamenány.

Četné nominativní vazby, které v češtině působí poněkud kostrbatě:

- Str. 7: „znemožnění úplného osamostatnění“
 Str. 11: „... pro zamezení používání... sémanticky nepřesných opisů“
 Str. 26: „Otázka oprávněnosti označovat...“
 Str. 31: „vytváření literární revue ve smyslu poskytnutí prostoru pro literární diskuse“
 Str. 39: „prosazení se románských autorů u čtenářů“
 Str. 50: „Jeho pojetí odmítnutí školského jazyka“
 Str. 52: „výraz odmítnutí se uzavření do provinčnosti“
 Str. 53: „díky přiblížení se literárního centra z Paříže k Ženevě“
 Str. 55: „neexistence centrální koncepce“
 Str. 59: „pramenem k vysledování proměn tendencí...“
 Str. 65: „ve smyslu podpory tvorby“
 Str. 71: „pocit nedocenění románského autora francouzskou literaturou“
 Str. 73: „otázkou možnosti uchování vlastní identity“
 Str. 77: „logickým vyústěním vývoje studia“
 Str. 84: „zastává myšlenku potřeby protekcionismu francouzské knihovny“
 Str. 85: „při komparaci vývoje literární emancipace“
 Str. 106: „důvodem byla neexistence podpory“
 „snaha dát románskému Švýcarsku možnost vyjádření se“
 Str. 122: „pro potvrzení koncepce existence“

Chyby (nesprávně použité předložky, chybně utvořené pády, v češtině neexistující výrazy, vybočení z vazby atd.):

- Str. 6: „hrdost nad příslušností“
 Str. 23: „postav pastorů a kněžích“
 „řešících různá dilema“
 Str. 27: „Hovořím tedy o literárních institucích v sociologickém pojetí, tedy ne ve smyslu organizace, ale jako společenské struktury...“
 Str. 30: „otiskoval“ (chybně vytvořený vid), totéž str. 41, 81, 93, 124, 128;
 „přetiskoval“ str. 91
 Str. 37: Archív CRLR
 Str. 40: „přes všechny jeho literární kvality“
 „kanton Vaud nepovažovala za uzavřený prostor..., ale jako zdroj inspirace...“
 Str. 43: „ve službě místní tvorby“
 Str. 56: Ve většině vět třetího odstavce je nelogické aktuální členění.
 Str. 74: „klást prioritu na současnou tvorbu“

- Str. 97: „Od nakladatele fyzického se proměnil...“
 Str. 103: „Bělyje“ (Bělýj – Bělého, Bědnýj – Bědného, Dostojevskij - Dostojevského...)
 Str. 114: „autoři, kterým je věnována velká pozornost a tvoří dnes“
 Str. 124: „v autorově vzpomínkách“
 Str. 131: „bilancuje se svou tvorbou“
 Str. 135: „bilanci s dosavadním životem“

Nedůsledné skloňování vlastních jmen:

- Str. 33: „Maurice Chappaze a Jean-Pierra Monnier“
 Str. 37: Denis de Rougemontem (ostatní vlastní jména jsou skloňována)
 Str. 49: „Eugenovi Rambertovi a Philippovi Monnierovi“
 Str. 81: „stalo inspirací pro... Alberta Mermoud...“
 Str. 103: „vydání klasika románské literatury, Cingria,“

Stylisticky těžko přijatelné postpozice genitivu přivlastňovacího:

- Str. 27: „teorii literárních institucí Pierra Bourdieua“
 Str. 35: „k odkazu Ramuze“
 Str. 36: „pod vedením Ramuze“
 Str. 80: „potřeba Ramuze publikovat“
 Str. 81: „texty románů Ramuze“
 Str. 92: „pod vedením Paulhana“
 „s předmlouvou Paulhana“
 Str. 103: „Nakladatelský plán Dimitrijeviče“
 Str. 103: „po smrti Mermoda“
 Str. 116: „zásluhou Mermouda“
 Str. 120: „na konci vlády Eisenhowera“

Nedůsledné přechylování:

- Str. 72: Virginia Woolf, ale Agota Kristofová
 Str. 93: Billeová je přechylována, ale Porquerollová nikoli.
 Str. 96: Život Kateřiny Baron

Občasné používání výrazů hraničících s hovorovou češtinou:

- Str. 15: „se spoustou odkazů“ (totéž str. 93)
 Str. 81: „v dost vysokém nákladu“
 Str. 95: „třeba zrovna tím“
 Str. 95: „tak třeba v letech“

Kalky z francouzštiny:

- Str. 24: „samota, separace, zoufalství“
 Str. 29: „zapojit se do instituované francouzské literatury“ (totéž str. 55)
 Str. 36: „popisuje elementární svět“
 Str. 63: „výbor ceny“
 Str. 69: „amplifikovaly problém“
 Str. 111: „valorizující jeho nakladatelství“

- Str. 123: „se reflektuje postoj“ (totéž str. 135)
Str. 131: „obsadila pozici mezi“
Str. 144: „komplexita“
Str. 145: „překonat regionální prizma s vizí“
Str. 148: „transformuje do snu“

Nedůslednost v užitých názvech:

La Guilde du Livre (např. str. 62), ale *La Guilde de livre* (např. str. 78)

Faktografické nepřesnosti:

- Str. 5: Autor termínu „frankofonie“ se jmenoval Joseph Onésime Reclus (nikoli Recluse).
Str. 129: *La Nouvelle Revue Française* se zkracuje *NRF*.

Citace:

Často chybí oddělení citací delších než tři řádky (např. str. 103, str. 113-114, str. 118, str. 119)

K výše uvedeným nedostatkům je třeba bohužel přičíst i poněkud krkolomnou češtinu, která mnohdy povážlivě balancuje na hranici srozumitelnosti. Řadu vět musí čtenář absolvovat hned několikrát, aby vůbec pochopil, kde byl jejich (původní) podmět, na kterém místě se záhadně ztratil a čím vším byl postupně nahrazován. Pokud bude autorka chtít některé pasáže či dokonce celé kapitoly své práce následně uveřejnit (viz poznámka na str. 3), doporučuji nejen důslednou jazykovou korekturu profesionálním češtinářem, ale i radikální změnu slohu. Někonečně šroubovaná souvětí s chybnou interpunkcí a častými vybočeními z vazby navrhuji rozdělit do kratších a přehlednějších větných celků. V přímých překladech z francouzštiny i ve volnějších parafrázích zahraničních pramenů je rovněž třeba dbát na pravidla české syntaxe, která nelze libovolně znásilňovat doslovnými převody. Také by bylo dobré alespoň trochu rozšířit použitou slovní zásobu a neopakovat donekonečna stále stejná slovní spojení. (Cílem tohoto výčtu samozřejmě není vyhledávat za každou cenu nedostatky a „ubíjet“ jimi autorku práce. Jen bych ráda upozornila na neuvěřitelný nepoměr existující mezi kvalitním obsahem studie a její zanedbanou formou. Pokud mé opravy a postřehy poslouží při následné korektuře před vydáním, budu jediné ráda.)

Přes všechny výše zmíněné formální výtky a vzhledem k mimořádné faktografické kvalitě předložené studie samozřejmě vřele doporučuji disertační práci Veroniky Břečkové k obhajobě.

V Praze 2. května 2007

PhDr. Eva Voldřichová Beránková, Ph.D.